

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ عقود و معاملات؛ مضاربه، مزارعه، مساقات، شرکت و صلح

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: حمید

تاریخ: ۱۳۹۷/۳/۹

لطفاً مضاربه را تعریف بفرمایید. به طور مثال قرارداد مضاربه‌ای برای ساختن یک نوع دستگاه منعقد می‌گردد. بازاریاب تلاش می‌کند و برای هر دستگاه به صورت جداگانه مشتری می‌یابد. حال از سود حاصل از فروش هر دستگاه، سازنده، سرمایه‌گذار و بازاریاب هر کدام به نسبت‌های از قبل توافق شده سهم برداشت می‌کنند. اگر فروش را بخشی از کار فرض کنیم، با توجه به اینکه تا فروشی نباشد تولید بی‌معناست و نیز در عصر حاضر فروش و بازاریابی، روش‌های ویژه‌ای داشته و در قالب تخصص درآمده‌اند و در فرض، فرد بازاریاب و فروشنده را یکی از طرفین عامل در مضاربه محسوب کنیم، آن‌گاه آیا نمی‌توان همانند دیگر عاملان برای وی سهمی از سود و زیان انجام کار مشخص کرد؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۷/۳/۱۵

مضاربه عقدی است که به موجب آن، یکی از متعاقدين با سرمایه‌ی نقدی دیگری به خرید و فروش می‌پردازد به ازای اینکه در سود حاصل از آن سهیم باشد. بنابراین، گرفتن پول از دیگری برای ساختن یک دستگاه، مضاربه نیست، بلکه اجاره است؛ به این معنا که سازنده اجیر می‌شود تا با پول دیگری برای او چیزی بسازد و با این وصف، با ساختن آن مستحقّ اجرت می‌شود، اگرچه آن به فروش نرسد؛ همچنانکه بازاریاب با تبلیغ آن مطابق با خواست مالک، مستحقّ اجرت می‌شود، اگرچه موفق به فروش آن نشود؛ چراکه اجرت در اسلام مقابل عمل قرار می‌گیرد، نه مقابل نتیجه‌ای که لزوماً در اختیار عامل نیست و از عمل او تبعیت نمی‌کند و با این وصف، مشروط کردن اجرت بازاریاب به فروش -مانند مشروط کردن اجرت سازنده به فروش- استثمار و اکل مال به باطل است!

۱. برای آگاهی بیشتر در این باره، بنگرید به: پرسش و پاسخ ۱۹۴.

تعلیقات
پرسش‌ها و پاسخ‌های فرعی

پرسش فرعی ۱

نویسنده: ابوالفضل وفاپیان تاریخ: ۱۴۰۰/۴/۸

در مورد شراکت، آیا جایز است که یک نفر سرمایه‌ای را به دیگری بدهد تا با آن کسب کند و هر دو سود ببرند و اگر زبانی رسید، آن که کاسب است، خودش به تنهایی متقبل شود؟

پاسخ به پرسش فرعی ۱

تاریخ: ۱۴۰۰/۴/۱۴

این معامله «شرکت» نیست، بلکه «مضاربه» است و در مضاربه، کسی که با سرمایه کار می‌کند، در حکم امین است و امین جز در صورت افراط یا تفریط، ضامن خسارت وارده به مال نیست. بنابراین، ضرر پیش‌آمده در تجارت تنها متوجه صاحب سرمایه است، مگر اینکه عامل بر خلاف شروط معتبر او یا بر خلاف عرف بازار عمل کرده باشد. این به معنای آن است که در مضاربه، نمی‌توان ضامن بودن عامل نسبت به سرمایه را شرط نمود، همان طور که نمی‌توان ضامن بودن او نسبت به سود را شرط نمود؛ چراکه چنین شرطی بر خلاف مقتضای مضاربه و بر خلاف عدالت است، بلکه برخی آن را با دانسته‌اند^۱ و با این اوصاف، شکی نیست که بر خلاف کتاب خداوند است، در حالی که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است: «كُلُّ شَرْطٍ لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ كَانَ مِائَةً شَرْطٍ»؛ «هر شرطی که در کتاب خداوند نیست (یعنی با آن مخالفت دارد) باطل است، اگر چه صد شرط باشد».

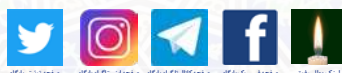
پایگاه اطلاع‌رسانی مرکز مشاوره‌های خراسانی
مجلس خیرات خراسان

۱. بنگرید به: مصنف ابن ابی شیبیه، ج ۴، ص ۵۱۳.
۲. موطأ مالک، ج ۲، ص ۴۰۹؛ احادیث إسماعیل بن جعفر، ص ۴۰۲؛ مسند الشافعی، ص ۱۷۴؛ مصنف عبد الرزاق، ج ۹، ص ۷؛ مسند الحمیدی، ج ۱، ص ۲۷۹؛ مسند إسحاق بن راهویه، ج ۲، ص ۴۲۹؛ مسند أحمد، ج ۴۱، ص ۶۹؛ صحیح البخاری، ج ۳، ص ۱۵۲؛ صحیح مسلم، ج ۲، ص ۱۴۱؛ سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۸۴۲؛ سنن ابی داود، ج ۴، ص ۲۱؛ سنن الترمذی، ج ۴، ص ۴۳۶؛ مسند البزار، ج ۱۱، ص ۳۰؛ سنن النسائی، ج ۷، ص ۳۰۵؛ المنتقى لابن الجارود، ج ۱، ص ۲۴۶؛ مسند أبی یعلی، ج ۸، ص ۲۹؛ الکنی والأسماء للدولابی، ج ۳، ص ۹۹۰؛ مستخرج أبی عوانة، ج ۳، ص ۲۳۴؛ المعجم الكبير للطبرانی، ج ۱۱، ص ۱۱؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۵، ص ۵۴۸.

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع‌رسانی مرکز مشاوره‌های خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.